

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет гуманітарної та економічної освіти

Кафедра педагогіки вищої школи

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН
У ВИЩІЙ ШКОЛІ

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою

педагогіка вищої школи

(назва програми)

мова навчання українська

Слов'янськ – 2021 р.

Розробники:

Саяпіна Світлана Анатоліївна – професор кафедри педагогіки вищої школи,
доктор педагогічних наук, доцент.

Гарань Н. С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої
школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Рецензенти:

Фатальчук С. Д. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний
університет».

Шайда Н.П. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри
загальної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний
університет».

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри
педагогіки вищої школи

Протокол № 1 від 27.08.2021 р.

Завідувач кафедри Я.В.Топольник
(ПІБ)

Погоджено групою забезпечення спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Керівник групи забезпечення С. А. Саяпіна
(ПІБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«30» серпня 2021 р. протокол № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120	Рік підготовки:	
	2-й	2-й
	Семестр	
	3-й	3-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2 самостійної роботи здобувача – 3	16 год.	14
	Практичні	
	14 год.	8
	Самостійна робота	
	90 год.	98
	Вид контролю: екзамен	

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі» є: сприяти поєднанню теорії з практикою й включенню теоретичних знань у діяльність; усвідомлення потреби в оволодінні теоретичними знаннями для розв'язання проблем, пов'язаних із методикою викладання у вищій школі; розвитку аналітичних здібностей і педагогічного мислення, створенню сприятливих умов для задіяння інтелектуальних ресурсів особистості здобувача; ознайомленню з живими зразками організації освітнього процесу у вищій школі, кращим методичним досвідом педагогів-практиків, спонуканню до самооцінки та особистісного і професійного самовдосконалення.

2. МАТРИЦЯ

компетентностей, програмних результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі»

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК 12. Здатність до особистого і професійного розвитку.</p> <p>ЗК 13. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК 14. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.</p> <p>ЗК 17. Здатність застосовувати softskills-навички в практичних ситуаціях.</p> <p>СК 5. Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проекти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти.</p> <p>СК 3. Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.</p> <p>СК 8. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних</p>	<p>ПРН 8. Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей.</p> <p>ПРН 3. Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію.</p> <p>ПРН 5. Організовувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною</p>	<p>Словесні методи: інтерактивні лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-презентації, лекції-демонстрації з використанням мультимедійного обладнання).</p> <p>Практичні методи: практичні заняття, навчальні дискусії, робота в групах, мозкова атака, робота в парах. Наочні методи: методи спостереження, ілюстрації, демонстрації, презентації.</p> <p>Робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, аналіз.</p> <p>Відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані та ін.</p> <p>Самостійна робота: складання глосарію, ментальних карт, таблиць, написання доповіді, есе, повідомлення, підготовка презентацій.</p>	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, оцінювання самостійної роботи (доповідь, есе, повідомлення, презентація, складання глосарію, ментальних карт, таблиць), екзамен.</p>

<p>та міждисциплінарних контекстах. СК 9. Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності.</p>	<p>діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.</p> <p>ПРН 7. Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.</p>		
---	--	--	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л.	пр.	с.р.		л.	пр.	с.р.
Тема 1. Предмет, завдання, основні категорії та актуальні проблеми методики викладання у вищій школі	23	4	4	15	23	4	2	16
Тема 2. Удосконалення змісту навчальних дисциплін в контексті методики їх викладання	21	4	2	15	21	2	2	16
Тема 3. Методика підготовки та проведення лекції у вищій школі	19	2	2	15	19	2	1	16
Тема 4. Методика проведення практичних занять у вищій школі.	19	2	2	15	19	2	1	16
Тема 5. Методика розв'язання педагогічних ситуацій на практичних заняттях у вищій школі.	19	2	2	15	19	2	1	17
Тема 6. Методика, алгоритми і техніки проведення тренінгу.	19	2	2	15	19	2	1	17
Усього годин	120	16	14	90	120	14	8	98

Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Предмет, завдання, основні категорії та актуальні проблеми методики викладання у вищій школі.	4	4
2	Удосконалення змісту навчальних дисциплін в контексті методики їх викладання.	2	2
3	Методика підготовки та проведення лекції у вищій школі	4	2
4	Методика проведення практичних занять у вищій школі	2	2
5	Методика розв'язання педагогічних ситуацій на практичних заняттях у вищій школі.	2	2
6	Методика, алгоритми і техніки проведення тренінгу.	2	2
Разом		16	14

4.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Актуальні проблеми методики викладання фахових дисциплін у закладі вищої освіти.	4	2
2	Змістове наповнення навчальних дисциплін.	2	2
3	Підготовка та проведення лекційних занять.	2	1
4	Оптимальність методики і техніки лекції.	2	1
5	Проведення практичних занять у ЗВО.	2	1
6	Основні форми інтерактивних технологій навчання.	2	1
Разом		14	8

4.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Основні категорії методики викладання у вищій школі.	15	16
2	Дидактичні вимоги до формування змісту навчальних дисциплін.	15	16
3	Лекція як організаційна форма навчання у ЗВО, її види та функції.	15	16
4	Дидактичні цілі та функції практичних занять.	15	16
5	Методичні рекомендації щодо розв'язання педагогічних ситуацій.	15	17
6	Реалізація виховної функції освітнього процесу	15	17
Разом		90	98

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів, затверджені в ДДПУ (для оцінювання екзамену):

За накопичувальною шкалою 100 – бальною	За національною шкалою	
	для екзаменів, звітів з практики, курсівих робіт	для заліків
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

Здобувачі вищої освіти, які за поточним оцінюванням у семестрі мають результат навчання з дисципліни 60 балів і вище, можуть, за бажанням, бути:

– звільнені від складання екзамену й отримати в результаті оцінювання 60-80 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни;

– звільнені від складання екзамену й отримати в результаті оцінювання 81-100 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни, за відсутності пропусків занять з усіх предметів семестру без поважних причин (до 10%), але за обов'язкового надання в деканат виконаних самостійних завдань з відповідної дисципліни.

Питання до екзамену

1. Предмет і завдання методики викладання дисциплін у вищій школі.
2. Основні категорії методики викладання у вищій школі.
3. Актуальні проблеми методики викладання дисциплін у вищій школі.
4. Компоненти змісту освіти в контексті методики їх викладання.
5. Дидактичні вимоги до формування змісту навчальних дисциплін.
6. Критерії відбору змісту навчальних занять.
7. Шляхи удосконалення змісту освіти.
8. Лекція як організаційна форма навчання у ЗВО, її види та функції
9. Ораторські вміння, що допомагають викладачу забезпечити ефективність лекцій.
10. Які є види лекцій у закладі вищої освіти і чим обумовлений їх вибір?
11. Які функції реалізує лекція як форма організації навчання у ВШ?
12. Як зацікавити здобувачів на початку лекції і чому це важливо?
13. Які прийоми допомагають зберегти увагу здобувачів до змісту лекції?

14. Коротко розкрийте роль та сутність ораторських умінь, спрямованих на забезпечення успішності лекції.
15. Дидактичні цілі та функції практичних занять.
16. Використання на практичних заняттях сучасних інноваційних технологій.
17. Різноманітні форми завдань для практичного заняття.
18. Проблемні питання як спосіб активізації активності здобувачів на практичному занятті.
19. Методи і форми організації контролю знань, шляхи їх удосконалення.
20. Які поради ви дали б викладачам вищих навчальних закладів щодо підвищення коефіцієнта корисної дії практичного заняття?
21. Дайте пропозиції щодо поліпшення внутрішньої мотивації здобувачів до підготовки до практичного заняття.
22. Запропонуйте два-три прийоми активізації уваги здобувачів та розвитку їх пізнавальної активності на практичному занятті.
23. Застосування теоретичних знань із педагогіки для успішного розв'язання педагогічних ситуацій.
24. Типові помилки та педагогічно недоцільні дії викладача в проблемній ситуації.
25. Реалізація виховної функції освітнього процесу.
26. Здійснення виховного впливу в процесі викладання.
27. У чому полягають основні проблеми методики викладання на сучасному етапі розвитку освіти?
28. У чому полягає необхідність впровадження в освітній процес інноваційних технологій навчання?
29. Визначте ключові відмінності традиційного та інноваційного навчання.
30. Визначте основні аспекти підготовки та проведення викладачем лекцій.
31. Визначте основні аспекти підготовки викладачем практичного заняття.
32. Етичні проблеми тренера при організації тренінгової діяльності.

6. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностика результатів навчання включає диференційований та об'єктивний облік результатів освітньої діяльності здобувачів і включає наступні блоки:

– контроль засвоєння теоретичних знань (усне опитування, обговорення проблемних питань, розв'язання ситуаційних завдань, виконання аудиторних та позааудиторних робіт тощо на практичних заняттях);

– контроль самостійної роботи здобувачів (перевірка конспектів літературних джерел, доповідей, есе, повідомлень, презентацій, складаного глосарію, ментальних карт, таблиць);

– підсумковий контроль: екзамен.

7. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

1. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи. Підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29032>
2. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: навч. посіб. К.: Ліра-К, 2017. 456 с.
3. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки денної та заочної форми навчання: 2-ге вид. перероб. та доповн. / Уклад.: С. А. Саяпіна, Н. С. Гарань, О. М. Сипченко. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2021. 60 с.
4. Прищак, М. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій. Вінниця, 2019. 150 с. URL: <https://iq.vntu.edu.ua/repository/getfile.php/831.pdf>
5. Теорія та методика викладання фахових дисциплін у ЗВО: навчально-методичний посібник / Укладач І. В. Казанжи. Миколаїв: СПД Румянцева, 2018. 154 с.

Допоміжна

1. Аніловська Г. Я. Університетська освіта: навч. посіб. 3-е вид., переробл. і допов. Львів: Магнолія. 2018. 304 с.
2. Афанасьєв М. В., Полякова Г. А. Тренінгове навчання в закладі вищої освіти: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс]. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 323 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник. Київ: ЦНЛ. 2018. 384 с.
4. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 484 с.
5. Климова К. Я. Культура спілкування як елемент педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць. Вип. 31 (41). К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 76–79.
6. Нарожна Н. І. Методика викладання фахових дисциплін: практикум. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 152 с. URL: <http://lira-k.com.ua/preview/12352.pdf>
7. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Л. – Центр учбової літератури, 2017. 472 с.
8. Тараненко Г.Г. Гендерні аспекти мовної поведінки викладача закладу вищої освіти. The 6th International youth conference “Perspectives of science and education” (December 14, 2018) SLOVO\WORD, New York, USA. 2018. С. 252-257.

9. Тараненко Г. Г. Логіко-формуючий потенціал соціального середовища у формуванні логічної культури здобувачів вищої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 62. Т. 2. С. 212-215.

10. Якимова Л. П. Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО: опорний конспект лекцій у схемах і таблицях: навч. посіб. Чернівці: Технодрук, 2019. 177 с.

11. Filimonova I. A. Using of innovative technologies in the process of professional competencies' forming of the future food technologies bachelors. Хуманитарни Балкански изследвания. 2017. № 1. Р. 5–9.

12. Hager P. Conceptions of Competence. Philosophy of Education. 1993. Р. 17–19.

13. Yashchuk S., Gvozdetska Yu. Practical training of an engineer-teacher in the field of food production in a higher educational institution. Development trends in pedagogical and psychological sciences: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. 2nd ed. Riga: "Baltija Publishing", 2018. Р. 464–481.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Вища освіта. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. URL: <http://vnz.org.ua>

2. Євро Освіта. URL: <http://euroosvita.net>

3. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років: проєкт. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>

4. Креативність та освіта: чому це має значення. ВИЩЕ: Спільнота для навчання та викладання. URL: http://gohigher.org/creativity_and_education

5. Освіта в Україні і за кордоном. URL: <http://osvita.ua>

6. Освітній портал ПедПреса. URL: <http://pedpresa.com>

7. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 1 лип. 2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

8. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року: проєкт. URL: http://osvita.ua/doc/files/news/438/43883/HE_Reforms_Strategy_11_11_2014.pdf

9. Prometheus: платформа масових відкритих онлайн курсів. URL: <https://prometheus.org.ua/>

9. Посилання на дистанційний курс

Дистанційний курс «Методика викладання фахових дисциплін у вищій школі» (<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=419>).